

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. február 22.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot**.

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra.

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-al kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a bírárs sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két magyar történelemre vonatkozó feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**

Ha *három feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van három olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 15., 18. vagy 14., 15., 18.).

Ha a tanuló *háromnál több feladatba is belekezd*, de nincs három olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 15., 20.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához:

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni.

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataratás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- A műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elérte-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.
4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata stb.) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni:

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
--

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmazza az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolati egység befejezhető és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(2)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a három esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** (Ha az összesített vizsgapontszám 0,5-re végződik, nem kell kerekíteni.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat! (Ha a feladatlap összpontszáma 0,5-re végződik, akkor sem kell kerekíteni.)

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	4	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	6	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	24	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	12	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	8	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	10	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	42	
	OSZTÓSZÁM 2	
Vizsgapont	21	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Görög hitvilág (Összesen 4 pont.)

1. hamis
2. hamis
3. igaz
4. igaz

2. Mezőgazdasági technika (Összesen 4 pont.)

- a) 1. rajz: 3 2. rajz: 4 3. rajz: 2 (Elemenként 0,5 pont.)
- b) 1. (0,5 pont)
- c) Háromnyomásos (1 pont), pl. mert a földterület kétharmad részét bevetik, *vagy* mert eltérő időben vetnek, s így nagyobb az esély a bő termésre (1 pont).

3. István államszervezete (Összesen 4 pont.)

- a) vármegye *vagy* vármegyék (0,5 pont)
- b) pl. a vármegyék irányítói *vagy* a királyi hatalom képviselői (1 pont)
- c) **egyházi** hatalom, **világi** hatalom (elemenként 0,5 pont)
- d) szolga, vitéz *vagy* gazdagabb ember, „népből való ember” *vagy* közrendű (elemenként 0,5 pont)

4. Államformák (Összesen 5 pont.)

Fogalmak	Betűjelek
abszolútizmus	a)
alkotmányos királyság	d)
felvilágosult abszolútizmus	b)
rendi monarchia	e)
köztársaság	c)

5. Az ország három részre szakadása (Összesen 5 pont.)

- a) Temesvár 3
- b) Szigetvár 1
- c) Eger 4
- d) Mohács 2
- e) Nándorfehérvár 7

6. Az ipari forradalom jellemzői (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

	Kép sorszám	Az ipari forradalom vívmányai	Az ipari forradalom mely szakaszára jellemző ez a találmány?
	1.	ló vontatású vasút	első
a)	2.	villanyvilágítás	második
b)	1.	gázlámpa	első
c)	2.	autó	második
d)	1.	kövezett út/makadám út	első

7. Polgári forradalom (Összesen 4 pont)

- a) törvényhozás *vagy* országgyűlés (1 pont)
- b) népképviselési (0,5 pont), kétkamarás (0,5 pont)
- c) ha nem fogadja el a (következő évi) költségvetést (1 pont)
- d) április 11. (1 pont)

8. A két világháború közötti magyar társadalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) 2. táblázat
- b) egyik sem
- c) 1. táblázat
- d) 1. táblázat
- e) mindkettő *vagy* 2. táblázat
- f) egyik sem

9. A II. világháború eseményei (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Az események	Időpont
a) A második bécsi döntés (év)	1940.
b) Magyarország német megszállása (év, hó)	1944. március
c) A második front megnyitása (év, hó)	1944. június
d) Horthy sikertelen kiugrási kísérlete (év, hó)	1944. október
e) Német támadás megindítása Lengyelország ellen (év)	1939.
f) Németország megtámadja a Szovjetuniót (év)	1941.

10. Kádár-korszak jellemzői (Összesen 3 pont.)

- a) a magánéletben
- b) második gazdaság (magánszektor, másodállás)
- c) Nem. Pl.: A hivatalos ideológia közösségi embertípus megteremtését fogalmazta meg. *vagy* A hatalom ellentmondásosan kezelte (pl. ideológiailag elítélte, aktuálpolitikailag támogatta. *Más hasonló jellegű válaszok is elfogadható.* (Csak indoklással együtt adható pont.)

11. A harmadik világ (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) 1950-es
- b) Ázsia *vagy* harmadik világ
- c) együttes *vagy* közös *vagy* kollektív
- d) ENSZ
- e) egyik szuperhatalomhoz *vagy* katonai tömbhöz *vagy* nagyhatalmi csoporthoz
- f) tömb, csoportosulás, szövetség

12. Mai magyar társadalom (Összesen 3 pont.)

- a) 3. tőkések
- b) 2. Vegyes tulajdonra épülő gazdaság, melyben meghatározó szerepű a magán-tulajdon.
- c) 1. a munkanélküliség növekedése

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A Nyugatrómai Birodalom bukása (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Nyugatrómai Birodalom bukásának okait és körülményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával feldolgozza Róma bukásának külső (népvándorlás) és belső (a birodalom gyengülése, megosztottsága) okait.	0–4
Tájékozódás térben, időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, helyesen állítja fel az időrendet. T Rögzíti, hogy a Római Birodalom Kr.u. 395-ben kettévált, majd a Nyugatrómai Birodalom Kr.u. 476-ban megbukott, és utal ennek földrajzi vonatkozásaira (pl. népvándorlás).	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: pl. birodalom, gazdasági válság, elszegényedés, hanyatlás; illetve a témához tartozó fogalmakat: pl. germánok, hunok, rabszolga, colonus, limes, legio, provincia, népvándorlás.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a császárság utolsó századaiban a birodalmat külső támadások érték, amely ellen Róma a barbárok befogadásával próbált meg védekezni. Megállapítja, hogy ez kezdetben növelte Róma erejét, de a későbbiekben pusztulásának előidézőjévé vált.	0–4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja a Nyugatrómai Birodalom bukásának okait. T Pl.: utal arra, hogy a III–IV. század folyamán nőtt a kelet és nyugat közötti gazdasági különbség (a nyugat elszegényedett, a városok és a kereskedelem hanyatlott), és megállapítja, hogy mindez a birodalom kettéválásához vezetett 395-ben, mely a nyugati rész további gyengülését eredményezte. T. Pl.: felismeri, hogy Róma belső válsága lehetővé tette a germán törzsek, illetve a hunok eredményes támadásait, mert a birodalom hadereje kevés volt a tartós védekezésre. Megállapítja, hogy a gyengülés nyomán a provinciák elszakadtak, a barbárok Rómát feldúlták, majd 476-ban egy germán vezér (Odoaker) kezébe kerül a hatalom, s ezzel a Nyugatrómai Birodalom elbukik.	0–6
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

14. Balkán (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a balkáni nemzetiségi és vallási konfliktus összetevőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal (pl. a Balkán etnikailag kevert, sokszínű, a népek egymással rivalizálva akarták megteremteni nemzetállamukat.).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a XIX. század második felében, a Török Birodalom meggyengülésével előződt ki a konfliktus (vagy megemlíti a legfontosabb eseményeket: 1877–78 orosz-török háború stb.) és a válaszából egyértelműen kiderül, hogy tisztában van a balkáni népek és államok elhelyezkedésével és az államok területi változásaival.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: pl. konfliktus, nagyhatalom, etnikum, vallás, megosztottság, illetve a témához tartozó fogalmakat: pl. nemzetállamok, nacionalizmus, balkáni háborúk.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a Balkán soknemzetiségű, és a Török Birodalom meggyengülésével e népek a XIX. század folyamán függetlenedtek (Görögország stb.), és megállapítja, hogy így szerepük megnőtt és/vagy megváltozott a térségben.	0–4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja, hogyan növekszik meg a nemzetállamok szerepe a térségben, és bemutatja, hogy kerülnek egymással szembe. T Pl.: rögzíti, hogy a balkáni népek többsége (szerbek, bolgárok) politikai céljaik megfogalmazásakor szinte a teljes félszigetre igényt tartottak, melynek oka egyrészt az etnikai kevertség és/vagy a történelmi múlt szerepe miatt (Bulgária esetén stb.), és megállapítja, hogy a létrejövő új nemzetállamok születése nyomán megindult a rivalizálás, ellenségeskedés a kis népek, nemzetek között. T Pl.: rögzíti, hogy a Balkán vallásilag is megosztott és/vagy mély társadalmi ellentétek jellemzik (fejlettebb gazdagabb észak és/vagy partvidék és az elmaradottabb dél és/vagy a belső területek), és megállapítja, hogy mindezt tovább mélyítette, hogy a kis népek ellentéte kapcsolódott a nagyhatalmi rivalizáláshoz.	0–6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

15. Hunyadi János harcai (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Hunyadi hosszú hadjáratát követő béke és a várnai csata közti időszakot mutatja be. A válasz a források felhasználásával kitér a drinápolyi béke megkötésének és az új hadjárat megindításának körülményeire.	0–4
Tájékozódás térben, időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, helyesen állítja fel az időrendet. T Rögzíti, hogy a hosszú hadjáratot lezáró béke és a várnai csata I. Ulászló uralkodása idején, 1444-ben volt. A hadjáratot a király és Hunyadi János vezette. A válasz tartalmazza a témával kapcsolatos legfontosabb földrajzi neveket az eseményeknek megfelelő időrendben: Balkán, Várna stb.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: pl. király, pápa, nemzetközi összefogás, hadsereg, hadjárat, békeszerződés, illetve a témához tartozó fogalmakat: pl. szultán, páncélos lovasság, könnyűlovasság, janicsár, gálya, hadisarc.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy a belső viszályok miatt a törökök igen előnyös békét ajánlottak, és megállapítja, hogy a magyarokat a háború folytatására az európai hatalmak ösztönözték.	0–4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja a drinápolyi béke megszegésének okait és következményeit. T Pl.: felismeri, hogy a béke lehetőséget adott volna a magyar végvárrendszer és az ütközőállamok megerősítésére, a jelentős hadisarc a hadsereg fejlesztésére, az ország gazdasági fellendülésére, és megállapítja, hogy I. Ulászló nehéz döntési helyzetben volt, hiszen a keresztény uralkodók komoly nemzetközi támogatást ígértek. T Pl.: utal arra, hogy a török birodalom belső gyengesége kedvező feltételeket teremthetett volna a sikeres hadjáratra, és megállapítja, hogy a várnai csatavesztés oka nem csupán a magyar sereg gyengeségében rejlett, hanem a király rossz taktikai lépésében, illetve az ígért nemzetközi segítség hiányosságában.	0–6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

16. Tatárjárás következményei (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a tatárjárás emberveszteségeit mutatja be, és annak területi vonatkozásait elemzi. A válasz lényegretörően mutatja be az emberveszteségek okait, pl. harc, fogság, éhezés. Az elemzés feltárja a tatár pusztítás és a földrajzi környezet összefüggéseit, (pl. az Alföldön nagyobb, mint a hegyvidéken). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Leírja, hogy a tatárjárás 1241–42-ben zajlott le, utal a muhi csatára, pusztítás földrajzi összefüggéseire, és a támadást elhelyezi a mongol terjeszkedés folyamatában.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a korszakra vonatkozó konkrét történelmi fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: népsűrűség, településhálózat, demográfia, illetve a témához kapcsolódó szak kifejezéseket: tatárjárás, mongol, betelepítés stb.	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti a tatárok hadjáratának főbb útvonalát, és megállapítja, hogy a pusztítás mértéke az ország különböző területein eltérő volt. T Pl.: rögzíti, hogy a tatárdúlás következtében számos település elpusztult, és megállapítja, hogy a pusztulás mértékére a településhálózat sűrűségének változásaiból következtethetünk. T Pl.: felismeri, hogy csak közvetve és bizonytalanul lehet a veszteséget meghatározni, és megállapítja, hogy a történészek így eltérő módon ítélik meg a tatárpusztítás mértékét, demográfiai következményeit.	0–8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja a tatárjárás hatására bekövetkezett demográfiai változások jellegzetességeit, és a területi eltérések okait. T Pl.: rögzíti, hogy a mongol hadak közel egy évig tartották megszállva az ország jelentős részét, és megállapítja, hogy ezért nem folyt mezőgazdasági tevékenység, így a pusztulás mértékét az élelemhiány is fokozta. T Pl.: rögzíti, hogy a kőfallyal megerősített települések, építmények sikeresebben védekeztek a dúlással szemben, és megállapítja, hogy a király ennek nyomán támogatja a kővárak építését. T Pl.: felismeri, hogy az ország jelentős részét kitevő mocsarak, erdőségek jó lehetőséget biztosítottak a menekülésre, és megállapítja, hogy ezért ezeken a területeken kisebb volt a veszteség. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival alátámasztja, kiegészíti elemzését.	0–10

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

17. Rákóczi-szabadságharc (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákóczi-szabadságharc politikai és katonai válságának körülményeit mutatja be. A válasz kitér a sárospataki országgyűlés határozatainak értelmezésére, a jobbágyság harcokban való részvételének fontosságára.	0–4
Tájékozódás térben, időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, helyesen állítja fel az időrendet. T Rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharc 1703–1711 között folyt, és a feladatban felvetett probléma a harc második szakaszára esik. A válasz tartalmazza a témával kapcsolatos legfontosabb földrajzi neveket: pl. Tiszántúl, Ónod, Szécsény.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja a témához kapcsolódó általános, illetve konkrét fogalmakat. T Használja az alábbi általános fogalmakat: pl. jobbágy, szabadságharc, trónfosztás, illetve a témához tartozó fogalmakat: pl. kuruc, labanc, rendi konföderáció.	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Pl.: rögzíti, hogy 1708-ra a Rákóczi fennhatósága alá tartozó területek jelentősen csökkentek, megállapítja, hogy a szabadságharc folytatása válságos helyzetbe került.	0–4
Eseményeket alakító tényezők	M A vizsgázó feltárja az országgyűlési határozat okait és következményeit. T Felismeri, hogy a meghirdetett program a jobbágyok számára vonzóvá tette a hadviselést, mert hajdúszabadságot biztosított, és megállapítja, hogy ezzel az intézkedéssel a szabadságharc növelhette belső támogatottságát. T Felismeri, hogy nemzetközileg elszigetelődött a szabadságharc, mert szövetségesei nem tudták támogatni, és megállapítja, hogy a hozott intézkedések ellenére a szabadságharc önmagában nem képes a Habsburg uralommal szemben eredményesen harcolni.	0–6

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

18. Széchenyi és Kossuth (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Széchenyi István és Kossuth Lajos gazdasági és társadalmi reformelképzeléseit elemzi. A válasz lényegretörően mutatja be, hogy a gazdasági és polgári átalakulás szoros összefüggésben és kölcsönhatásban állnak egymással. Az elemzés feltárja a két politikus elképzeléseinek azonosságait (pl. a feudális viszonyok felszámolása), és kitér a különbségekre is (a polgári átalakulás üteme, jellege). A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Széchenyi és Kossuth a reformkorban működött, a Hitel 1830-ban jelent meg, a védegyeleti mozgalom 1844-ben indult. Megállapítja, hogy mindkét politikus reformjait a Habsburg Birodalom keretei között akarta megvalósítani.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja a következő általános fogalmakat (nacionalizmus, liberalizmus, polgárosodás, reformkor stb.), illetve helyesen alkalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket (közteherviselés, jobbágyszabadítás, érdekegyesítés, Hitel, Stádium, Védegyelet stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük. T Felismeri, hogy Széchenyi a Hitel című munkájában a birtokos nemesség gazdasági problémáit veszi sorra, és megállapítja, hogy a helyzet megoldásának egyik fontos eleme a feudális birtokviszonyok meghaladása. T Felismeri, hogy Széchenyi a gazdasági-társadalmi átalakítást illetően mérsékeltbb álláspontot képviselt, és megállapítja, hogy a változtatási javaslataival nem akarta a dinasztiaát magára haragítani. T Felismeri, hogy Kossuth a gazdasági-társadalmi viszonyok gyorsabb átalakítását hirdeti meg, és megállapítja, hogy programjában a jobbágyszabadítás és az érdekegyeztetés is helyet kap.	0–4

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja, hogy a két politikus a reformkor viszonyai között fogalmazza meg elképzeléseit, és összeveti a változtatási javaslataikat.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy mindkét politikus a feudalizmus felszámolását tűzi ki céljául, de Széchenyi az arisztokrácia vezetésével, mérsékeltebb programot hirdet, és megállapítja, hogy ez összefügg Széchenyi származásával, neveltetésével.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Kossuth radikálisabb változtatási javaslataiban a köznemességet tekinti az átalakulás vezetőjének, és megállapítja, hogy az érdekegyeztetés programjának meghirdetésével alapvetően akarja megváltoztatni a rendi viszonyokat.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a két politikus eltérő nézetei óhatatlanul vezettek a kettőjük közötti nyilvános vitákhoz, és megállapítja, hogy a sokszor személyeskedő ellentétek sem vezettek odáig, hogy a két politikus megtagadta volna a társadalmi-gazdasági átalakítás szükségességét.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival alátámasztja, kiegészíti elemzését.</p>	0–6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21

19. Magyar külpolitika az 1930-as években (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a magyar külpolitikai mozgástér 1930-as évekbeli változását mutatja be, illetve elemzi.</p> <p>A válasz a források segítségével elemzi a mozgástér szűkülésének okait (pl. Berlin–Róma tengely, Anschluss), illetve feltárja a magyar diplomácia főbb célkitűzéseit (pl. területi revízió).</p>	0–4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi, helyesen állítja fel az időrendet.</p> <p>T Pl.: rögzíti a forrásban említett események időpontjait (müncheni egyezmény, 1938; első bécsi döntés, 1940), és utal rá, hogy a revíziós törekvések a Kárpát-medence területén lévő utódállamok körére terjedtek ki (pl. Kárpátalja, Erdély).</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja a következő általános fogalmakat: külpolitika, mozgástér, szövetség, nagyhatalom stb., illetve helyesen al-</p>	0–4

	kalmazza a témához tartozó szakkifejezéseket: területi revízió, Anschluss, Berlin–Róma tengely stb.	
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és egyszerű következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a két világháború időszakában Magyarország első szövetségese Olaszország volt, és megállapítja, hogy az olasz-osztrák-magyar együttműködés németellenes éllel alakul meg. <i>vagy</i> rögzíti, hogy az európai események (flottaegyezmény, Anschluss) az évtized második felében Magyarországot a német orientáció felé terelték, és megállapítja, hogy ezen külpolitikai körülmények nyomán a revíziós sikerek előmozdítását Magyarország csak Németország támogatásától remélhette.</p>	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a magyar diplomáciai törekvések és az európai hatalmi viszonyok változása közötti összefüggéseket.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a magyar külpolitika legfőbb célkitűzése a trianoni békeszerződés revíziója volt, amihez a korszakban támogató nagyhatalmakat kerestek, és megállapítja, hogy az első világháború utáni rendezéssel elégedetlen Olaszország lesz az első támogatója Magyarország területi követeléseinek.</p> <p>T Pl.: felvázolja, hogy az 1930-as évek első felében az olasz-osztrák-magyar együttműködés, illetve az olasz orientáció alkotta a magyar diplomácia európai mozgásterét Németország megerősödése leszűkítette, és megállapítja, hogy az évtized második felében a német orientáció kikerülhetetlenné vált a revíziós célok elérésében.</p>	0–6
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		24
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		12

20. Háborús veszteségek (hosszú)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Budapest ostromának körülményeit és következményeit elemzi.</p> <p>A válasz lényegretörően mutatja be a katonai helyzetet, a lakosság életkörülményeit és a veszteségeket.</p> <p>Az elemzés feltárja a város ostromának okait, körülményeit (bombázás, utcai harcok) és következményeit (emberi és anyagi veszteségek).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket von le és fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy Budapest ostroma a második világ-</p>	0–4

	háború befejező szakaszában 1944/45 fordulóján következett be, és stratégiaileg fontos szerepe volt a keleti hadszíntér déli részén.	
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. háború, ostrom, hadművelet stb.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. óvóhely, bombázás, hadifogoly, utcai harcok, szabadrablás, katonai felmentés stb.</p>	0–4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. utal Budapest ostromának főbb sajátosságaira (hidak felrobbantása, Buda és Pest kapcsolatának megszakadása), és megállapítja, hogy a lakosság az elhúzódó harcok miatt sokat szenvedett.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a szovjetek katonailag egyértelműen túlerőben voltak, és megállapítja, hogy a védőknek nem volt valós katonai esélyük külső támogatás nélkül.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Pestet foglalták el először a szovjet csapatok, mert Buda jobban védhető volt, és megállapítja, hogy az itt élő lakosság veszteségei lényegesen nagyobbak voltak.</p>	0–8
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja az ostrom katonapolitikai hátterét, és elemzi a lakosságot és a várost ért veszteségeket.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy Szálasi hatalomra kerülése után Magyarország a Német Birodalommal együtt totális háborút folytatott a Szovjetunió ellen, és megállapítja, hogy ennek részeként teljesen kiszolgáltatottá vált a főváros.</p> <p>T Pl.: utal arra, hogy Budapest stratégiai fontosságú volt Hitler számára, ezért nem vette figyelembe a várost ért súlyos emberi és anyagi veszteségeket.</p> <p>T Pl.: felismeri, hogy a veszteségek nagyságában a védők ellenállása is szerepet játszott, és megállapítja, hogy a polgári áldozatok jelentős számát növelték a szovjet hadsereg intézkedései (malenkij robot, szabadrablás).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–10
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		42
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		21